

О УПОТРЕБИ ПРЕДЛОГА *С*, *СА* И *СУ* У ГОВОРУ ИСТОЧНОБОСАНСКИХ ЕРА

У раду се говори о употреби предлога *с*, *са* и *су* у говору источнобосанских Ера, претежно у говору избеглица, лица која су током последњих ратних збивања привремено напустила подручје омеђено рекама Дрињаџом, Биоштицом и Кривајом и падинама планина Коњуха и Романије. Рад је писан на темељу корпуса језичких чињеница добијених преслушавањем нешто више од 500 сати снимака говора времешних, аутохтоних носилаца наведеног идиома. У инструменталу предлог *с(а)* је, поред социјатива, прилично присутан и у оруђнику. Специчност говора источнобосанских Ера чине случајеви настали контаминацијом конструкција *од + генијив* и *с(а) + инструментал* (Шта би *с вас* читав дан?). У говору источнобосанских Ера није редак ни предлог *су*, везан практично за инструментал (*Су-чим* су мазали, добро-е урађено).

Кључне речи и изрази: источнобосанске Ере, конструкција с генитивом, конструкција с акузативом, конструкција с инструменталом, контаминација конструкција *с(а) + инструментал* и *од + генијив*, предлог *су*.

The paper discusses the use of the preposition *c*, *ca*, and *su* in the speech of East Bosnian Eras, mostly in the speech of refugees, the persons who temporarily left the region between the Drinjača, Bioštica and Krivaja rivers and Konjuh and Romanija mountains. The paper was written on the basis of the corpus of language material that was obtained by listening to more than 500 hours of audio recordings with the speech of old autochthonous native speakers of the mentioned idiom. In the instrumental case the preposition *c(a)* is present, besides in its sociative meaning, also when speaking of tools. A specific feature of East Bosnian Eras' speech can be seen in the cases derived from a contamination of the *od+genitive* and *c(a)+instrumental* constructions (Шта би *с вас* читав дан?). The preposition *su* with instrumental is not rare in the speech of East Bosnian Eras (*Су-чим* су мазали, добро-е урађено).

Keywords and expressions: East Bosnian Eras, construction with genitive, construction with accusative, construction with instrumental, contamination of *c(a)+instrumental* and *od+genitive* constructions, preposition *su*.

1. Синтакса је, из добро познатих разлога, најмање заступљена у описима српских народних говора. Стицајем околности аутор овога рада био је у прилици да указује на неке синтаксичке специфичности првенствено свога матерњег идиома (Реметић 1981; Реметић 2000; Реметић 2005; Реметић 2008; в. и Реметић 2009: 166, 168–171). Недавно су објављени и радови о употреби предлога *о* (Реметић 2020) и предлога *ио* (Реметић 2021) у говору источнобосанских Ера, а овај скромни прилог из домена дијалекатске синтаксе аутор с дужним пијететом и поштавањем драгом колеги и пријатељу, великом научнику, угледном синтаксичару, посвећује и у знак захвалности за пажњу коју је академик Предраг

Пипер указивао дијалектологији у гласилима и приликама где је одлучивала и његова реч. Иза ауторовог опредељења да посебну пажњу посвети употреби предлога у родном, данас већ бившем идиому стоји и мишљење заједничког нам пријатеља и истинског научног ауторитета, да су предлози „саставни део именичких синтагми и ... као такви функционишу првенствено као граматицизовани експоненти семантичке категорије ‘простора’, а потом и семантичких категорија ‘порекла’ и ‘циља’ неке радње” (Тополињска 2020: 14).

2. Чињенице на којима се темељи овај скромни прилог добијене су преслушавањем нешто више од 500 (пет стотина!) сати говора источнбосанских Ера¹, идиома тзв. „прелазне зоне” херцеговачко-крајишког дијалекта (Ивић 2009: 25). Наведеном корпусу треба додати и ауторове теренске белешке настајале током вишедеценијског контакта са носиоцима свога матерњег идиома. Највећи део снимања говора избеглица са наведеног подручја обавио је господин Милисав Крајишник (рођен 1965. године), данас насељен у Брањеву (општина Зворник), који је пре рата живео у Ковачићима код Кладња, родном селу и аутора овога прилога.

3. Предлог *с(а)* у говору источнбосанских Ера долази уз генитив, акузатив и инструментал. Уз генитив најчешће означава *йойицање, одвајање од неког уздигнутог месџа, од врха, од краја чега, од месџа вршења радње, од месџа боравка, из смера, из љраваца, од каквог йосла, забаве и сл.* (РМС 1973: 593): И òни су, бòлан, òвдале̄, с *йòдрўча н̄аиш̄ег* Бр; Й̄м̄а-л̄ й̄ког̄а *с-н̄аиш̄ега кр̄ја* Прид?; *С н̄òг̄у* се н̄а̄виш̄е̄ й̄кс̄ан̄ и н̄ала̄д̄ӣ Ков; Н̄е-ва̄л̄а му здр̄ав̄ље н̄ишта, е̄во се п̄òчò и кòчит. Н̄а̄пре м̄а̀ло *с-н̄òг̄у, с-н̄òг̄у*, па скр̄òз, н̄е-мере прекò-соб̄е да пр̄е̄ђ̄е ДДр; Т̄а̀чно ме *з-гла̄в̄е* ст̄ўче Ков; Т̄ӣ, мешч̄ин̄и, о̀ку̀мѝйо т̄ў-стòл̄^нцу, н̄е-мич̄еш се *ш-н̄е̄* Ков; Ка̀ко-му-у̀з̄еш̄е̄ он̄а̄ј-п̄р̄давац, òн *ш-н̄е̄г̄а* н̄е-сла̄зӣ Ков; Скòч̄ӣ с̄а-сӣјена и н̄а̄бије се на рòгуље, у̀мрò прӣје зòр̄е Рад; Òни су *с т̄ӣ-н̄а̄град̄е* поиск̄акали, а, н̄а-н̄иову сре̄ћу, д̄убок сн̄ӣјег б̄й̄о, па – б̄ј̄е̄ж у пòток Ков; Ск̄ӣн̄е̄ гр̄а *с онӣје-бр̄к̄а̄л̄а, с онӣје-рòз̄г̄и* Сол; У̀биш̄е̄ нас р̄й̄пама *с ц̄ес̄т̄ӣе* Сол; Р̄асквоч̄е-се,

¹ Област источнбосанских Ера, условно речено, чини подручје између Бирча и Нишићке висоравни, терен омеђен рекама Дрињачом, Биоштицом и Кривајом и обронцима Коњуха и Романије. По Дејтонском мировном споразуму знатно већи део области припао је Федерацији БиХ, а мањи Републици Српској (в. приложену карту). Федерацији припадају села: Араповача (Ар; скраћенице се дају уз насеља чији говор је сниман), Берисалићи (Брс), Брда (Бр), Велика Кула (ВК), Вучинићи (Вуч), Горњи Дрецељ (ГДр), Грабовица (Гр), Доњи Дрецељ (ДДр), Дуганићи (Дуг), Жеравице (Ж), Загајница (Заг), Ковачићи (Ков), Колаковићи (Кол), Коњевићи (Коњ), Крајишићи (Кр), Крижевићи (Криж), Мала Кула (МК), Метилји (М), Оловске Луке (ОЛ), Очевља (Оч), Понијерка (Пон), Понор (По), Придворица (Прид), Радачићи (Рад), Речице, Сливња (Сл), Солун (Сол), Ћуде (Ћ), а Републици Српској: Бабине Горње (БГ), Берковина, Врапци (Вр), Горњи Драпнићи (ГДп), Доњи Драпнићи (ДДп), Јабука, Кнежина (Кн), Крушевци (Кш), Мало Поље (МП), Мангурићи, Нерићи, Поткозловача, Равањско (Рав), Рудине (Руд). Ерске област је у народу познатија под именом Кадилук, а њену границу ваља узети условно, јер се она и у овој прилици темељи на локалним народним „мерилима”, усменим обавештењима консултованих информатора, а и на (при)сећањима самога аутора ових редова. О условном статусу напред омеђене области сведочи и податак да извесна ивична „ерска” села (Бабине Горње, Врапци, Јабука, Мало Поље, Нерићи, Поткозловача) у литератури чине део романијске површи (Симић 2018: 14. В. и *Карта 2: Мрежа исјийаних йунк̄ӣлова* на крају књиге). Укључивањем говора избеглица из Солуна, Очевље и Крижевића искорачило се из „ерске” области и у сливу реке Криваје.

па нѐ-дā се да дйгнѐ *с-гн*"јѐзда Вр; Нѐ-сипāj нам тy-чѐрбу *с вāиrрѐ*, погѐрећемо се, дāј нек-мāло остѐји и бāр мāло се лāднѐ Ж; Дѐшѐ Зѐран *с-П*"јѐска ѓзгѐ По; Кѐјā је гѐт прīm"ла мѐлу, ѓна ће се осуш"т. ѐна се пѐчнѐ сyшит *с клицѐ* Коњ; Јā мйслијо да је Дрāшко ѓтрѐсѐ, а ѓн раскѓсијо *с вrа* до y-дно нйвѐ Коѵ; Мѓји рѓђāковићи *сā-дну сѐла* б"јѐгали дѓ-на-Кyле Коѵ; Он ти је, бѓлан, лѓпов *сā-днa кāцѐ* Коѵ; А yши, да ѓпростйш, кāплjале су *с мѐнѐ* ДДр; Аљинка је свā *ш-нѐгā* слѐћела, свѐ пѓдерѓ Вуч; ѐна сām прѓчнѐ волйнѓ *с крāја* онѐ-пйтѐ и пѓтурй кāшику Коѵ; ѐставй рyжу *сā-среи* колāча Вуч; Ёто нам је Бѓг дйгѓ нафāку и *сa зѐмљѐ* и *сa мйвѐ* По; Кyцā мѓје звѓно нѐгди *с овāцā* Коњ; Кѓњ бйјо ждрѐбѓвит, прегрйзе кѓнопац и пѓбјегнѐ *с йрййона* Ж; Пѓшѓ да дѓведѐ кѓња *с йрййона* и на-лѐтй на гyју Бр; Кѓњ се ѓткинуо *с йрййона*, испѓт-шталѐ прѓтрчйм и yватйм га Пон; Тамāм се бйли скyћ"ли, јѓпѐ рāто и бйјѓи *сā-свѓга дѓбрa*. Ёто штā је йксāн доживйјо пѓт-старѐ дāне! Вуч; Пѓђѐ на пѓсѓ, нāмйрй, дѓђѐ *с йѓсла*, нāмйрй МП; Онѓ-прйјѐ нāћало се ѓ-Митровунѐ, сврāте Жѐравчāни *с мѓл"иивѐ* на кѓнак Коѵ; Јā-се-врāтијо *с ййвa*, а Јѓван лѐжй Вуч; Мāшина је пѓ-дрвету, вйшѐ је ймā *дйи-сѐвера*. Нйкад нѐће мāш"на yдарит нā-камену ил нā-дрвету *с-јyга* Вуч.

4. Предлогом *с(а)* означава се и (по)бочни положај чега или радње: Рyда се ѓздѓл пѓткйвā и *сa сйрāнѐ* се yдарā жѐљѐз, бyшй се нā-грй мјѐста, yдарѐ се чйвијѐ, клйни дѓбри, и ѓна држй чйтаѵ фyру бāлѵана Вуч; *Са сйрāнѐ* се ѓквй-ри кѓшнйцā гyрајy, нѐ ѓзгѓра МП; Дйгли āмпу нй-око-штa: ѓвце мāло *са сйрāнѐ* нāчѐле грā Коѵ; Он је *с-ѓвѐ сйрāнѐ мѓјѐ* нѐчѓек Коѵ; Штā тй сā[м] мѓрѐш *с иѐ сйрāнѐ* урāдит? ВК; Нйко се нйје *с онѐ-з-гѓрнѐ сйрāнѐ* окѓристијо од-оногā-црйјѐпа, јāки вйѓтрови и скйдајy га Бр; Пyшн"ца се мāлтā *са-вāна*. *Са-вāна* се омалтѐришѐ да бйдѐ тѓплијā ДДр. Прилошки, односно предлошки лик *вāн* у на-веденим примерима се понаша као именица.

5. Конструкцијом *с(а) + генийив* означава се и време (почетак радње, пе-риода и сл.): По јѐну крāѵу ймали *с-йѓчѐйтка* Коњ; Сѐдмерѓ-йг-је пѓѵатāно, ѓћерāно *с-йѓчѐйтка* ДДр; *С-йѓчѐйтка* су бйли јѐднѓман стyпци МК; ѐвце стрй-жемо *с-йрѓљѐћа* Рад; Отyчѐмо кѓноплy нѐкат *сā-сyнцa*, док је врyћѓ сyнце, кад-ймāмо кāд, лѐти М.

6. Садржaj „бољѐ од” у говори источнобосанских Ера означава се и конструкцијом *бољѐ с*: Бѓлā стѓка, бѓлѐ и мѐсо и мл"јѐко *с йлāнйнскѐ ирāвѐ* По; Бѓлй је *сā-сијѐна* кāјмак него-*са-ирāвѐ зелѐнѐ*, р"јѐтко мл"јѐко *са ирāвѐ* ГДп; Бѓлѐ мл"јѐко *сā-сијѐна*, бѓлѐ, гyћћѐ ГДп.

7. Генитивом *с* предлогом *с* може се одврāтати Х од намере, накане: Јā-га-стyрик *с-ѓйѓгā*, ѓн-пређѐ нā-шумскй рѐд и свāдисмо се Вуч.

8. Међу најмаркантнијѐ особенѓсти говора источнобосанских Ера свакаѓко спадајy потврде типа Штā бй *с вāс* чйтаѵ дāн?, настале најверѓватнијѐ, конта-минацијом конструкцијa *с(а) + инструментал* и *од + генийив*. Оѵа необична за-мена старѓг облативног модела генитива бележи се ширѓм источнобосанског простѓра. Пре чѐтири деценијa примећѐна је у говору свйх тријy конфѓсијa од Вијакѐ код Варѐша до Олова, Кладња и Хан Пијѐска (Реметић 1981; уп. и Халиловић 2005: 22). Каснијѐ је забележена у говору горњег Бирча и Нишићке висѓравни (Реметић 2009: 166). Из богатог корпуса говора источнобосанских Ера овѓм приликом наѵодимо следећѐ потврде: Нѐшта ће *с-мѐнѐ* бйт, па штā ће бйт – нѐ-знāм! Вуч; Штā ћу *с-иѐбѐ* кат-си-тāкй, гyрсyзе јѐдан? Коѵ; Нек-чйнѐ,

браће, *с шѣбѣ* шта-гѣ ѣ ѣ, ка[д]-те-Бѣг нѣ нѣ-за-шта дѣо Ков; Штѣ бѣ *с шѣбѣ* прѣкучѣ на црквѣшту? Ков; Мѣло сам изѣстѣ, дѣ-видѣм штѣ ѣ *ш-нѣгѣ* бѣт Ков; Нѣкад нѣ је сѣзнѣ штѣ је бѣло *ш-нѣгѣ* Вуч; Штѣ су *ш-нѣгѣ* урѣд^{ли}, а ѣн, сирѣма, нѣ је крѣв нѣшта бѣјо Ков; Кѣснијѣ птѣ је *ш-нѣгѣ* бѣло, нѣ-знѣм Ков; И штѣ-нѣмо *ш-нѣгѣ*, свѣ сѣло? Ков; Јѣ-кѣжѣм да нѣ-кољѣм, штѣ ѣу сѣт *ш-нѣгѣ*? Вуч; Они-нѣ *ш-нѣгѣ* будѣлу нѣправѣт ВК; Тѣм је апѣрѣсѣт, штѣ ѣ *ш-нѣгѣ* бѣти? Рѣв; Нѣ-знѣм штѣ бѣ *ш-нѣгѣ* Заг; Штѣ-нѣ ѣн урѣд^т *ш-нѣгѣ*, нѣ-знѣм МП; Нѣкат се не сѣзнаде штѣ бѣ *ш-нѣгѣ* Вуч; Ако нѣм јѣрѣта ил ѣвѣ, штѣ је бѣло *ш-нѣ*? Вуч; Нѣ-знѣм штѣ ѣ *ш-нѣ* бѣти Вуч; Штѣ бѣ *ш-нѣ*, пѣтѣј Бѣга Бр; Бѣла је ѣчева кѣѣа, па је Брѣнко нѣ-знѣм штѣ *ш-нѣ* урѣдијо ДДр; Нѣнѣ ѣн *ш-нѣ* нѣшта мѣѣ урѣдит, ни пѣра-јѣј нѣ-мерѣ ѣдбѣт, сѣмо цѣбѣ дангубѣ Коњ; Кат-се-смѣслѣм нѣ-бѣ мѣгѣ јѣсти ни за мѣсѣсѣ, и штѣ ѣ да бѣдѣ *с нѣс*? Вуч; Ёно, Јѣко, штѣ-нѣ с нѣс рѣдити Вр; Штѣ се нѣнѣ *с-нѣс* дешѣват кат-смо-ти-вѣкѣ црѣни брѣз-ѣмало б^јѣла? Ков; Тѣ си чѣдѣк нѣучѣнѣк, мѣрѣ бѣ знѣт штѣ-нѣ-[ѣ]вѣ на крѣју бѣти *с нѣс*, мѣслѣм – *сѣ-Срѣбѣ* Ков; Бѣнѣ *с нѣс* јѣда и белѣја Вуч; Штѣ бѣдѣ *с-свѣгѣ* дрѣгѣга нѣрѣода нѣг-бѣдѣ и *сѣ-нѣс* Сл; Штѣ бѣ, бѣлан, *с-нѣс* бѣло да нѣ је бѣло Рѣјѣ?!; Штѣ бѣ *с вѣс* чѣтав дѣн? ДДр; Нѣ-знѣм штѣ је ѣ-зѣдруги *ш-нѣг* урѣђѣно Ков; Штѣ свѣ *ш-нѣјѣ* нѣнѣ нѣправѣт онѣ-нѣлебѣи, јѣдна ти мѣјка! Ж; Бѣк-те пѣтѣ штѣ-нѣ нѣјпѣтлѣи бѣт *ш-нѣјѣ* ВК; Штѣ су *ш-нѣјѣ* нѣправ^{ли}, нѣ-мерѣш-ѣ[х] пѣзнѣт Ков; Нѣправѣнѣ *ш-нѣјѣ* штѣ-нѣш ДДр; Рѣдѣ *ш-нѣјѣ* штѣ-нѣш Ков; Штѣ бѣ *ш-нѣјѣ*, с нѣлѣкѣг нѣрѣода? Вуч; Нѣкад је, дѣјѣте, дѣвѣнѣс пѣточѣрѣ бѣло, нѣ-знѣм ти кѣзѣт ни штѣ-је *ш-нѣјѣ* бѣло ДДр; Вѣнѣ-л штѣ бѣ *с нѣшѣје* *Алѣгѣ* кат-пѣну јѣг? Ков; Да ти је вѣнѣшт штѣ је мрѣз урѣдијо *з-бѣкѣвѣ*! Мрѣз ѣцѣ бѣкѣ Ж; Нѣто, Пѣрко, штѣ-је-[ѣ]нѣ бѣло *с вѣла*? Рѣд; Штѣ чѣнѣ *с вѣла*, јѣди-ѣг не ѣбили Ков; Јѣднѣг је ѣбѣијо мѣнѣд ѣ-шумѣи, а нѣ-знѣм штѣ је *з-дрѣгѣг* [вола] бѣло Ков; Штѣ бѣ *с вѣ-лѣвѣ* и *онѣк-шѣлѣшѣ*? ДДр; Штѣ урѣдишѣ лѣди *с нѣкије* *вѣлѣвѣ*! Ков; Штѣ ти, бѣна, бѣ *с онѣгѣ-нѣвѣра*? Вуч; Бѣјѣ се, јѣдница штѣ-нѣ-јѣј *з-нѣцѣ* бѣт Ков; Е, штѣ се свѣ нѣ-ствѣрѣ *с-онѣ-нѣцѣ*, кѣмѣм те лѣјѣпѣјѣм Бѣгом Ков!; Штѣ се свѣ чѣнѣ *с онѣ-нѣцѣ* Ков; Знѣо сам, вѣла, кѣ-да-сам-глѣдѣо, штѣ-нѣ ѣни учѣнит *сѣ-зѣдругѣ* и кѣмѣнѣнѣјѣ Вуч; Штѣ, сѣне, бѣ *с шѣвѣјѣ* „*Звѣјѣдѣ*“, је-л-прѣвѣ? Ков; Штѣ-гѣѣ ѣчинѣ *с-јѣнѣдѣ*, бѣлѣ-ѣм је вѣнѣ-да-ѣг-зѣзѣмѣ Ж; Штѣ су учѣнили *с јѣрѣца*, пѣватанѣ-ѣ[х] мѣлѣиција Ков; Штѣ бѣ *с јѣрѣца* и *шѣкѣ*, мѣлопѣрије-ѣг вѣнѣжѣк нѣнѣди Ж; Нѣко нѣ-знѣ штѣ бѣ *с нѣгѣвѣ* кѣнѣцијѣ и *шѣрѣбѣ* ДДр; Штѣ урѣдѣсте *с кѣвѣча*, па вам чѣдѣк, ѣно, ѣде Вуч; Штѣ бѣ *с кѣкѣшијѣ*, да нѣ-ѣдѣ ѣ-лук? Ков; Штѣ си урѣдијо *с крѣ-вѣ*, нѣма ти је на пѣрипѣну Вуч; Штѣ су мѣ крѣмѣци и јѣзовѣци урѣд^{ли} *с кѣрѣзѣ*, бѣ-лѣст црѣнѣ ѣзѣли! Вуч; Кѣ нѣца, рѣде мѣј, штѣ учѣнишѣ *с кѣнѣ*, а нѣнѣ-ѣм-се нѣ је ни ѣлѣдијо у грѣбу ДДр; Штѣ ли је нѣж Дрѣго учѣнијо *сѣ-свѣјѣ* кѣнѣ, нѣ-чѣсѣмо да је прѣдѣо Ков; Штѣ ѣ *с мѣла* бѣт ако снѣјѣг вѣкѣ јѣж дѣго ѣспѣдѣ? Ков; Штѣ су урѣд^{ли} *с нѣлѣкѣг мѣса*? Ков; Нѣ-знѣм штѣ је бѣло *с мѣшѣвѣ* Ков; Штѣ је бѣло *с-онѣгѣ-мѣйна* шѣто-нѣ-зѣјѣднѣчѣкѣ бѣјѣо? Ков; Штѣ-л-нѣ, мѣлѣ Бѣго, бѣт *с онѣгѣ-нѣшѣгѣ* нѣрѣода, рѣшѣрѣнѣг на свѣ стрѣне? Ков; Штѣ се *с нѣшѣгѣ* нѣрѣода рѣдѣ?! Коњ; Штѣ се чѣнѣ *с нѣрѣода* ка[д]-се-будѣле дѣсѣнѣ рѣкијѣ! Ков; Штѣ су ѣнѣли, тѣ су ти, нѣпѣмѣ, и рѣд^{ли} *с нѣрѣода* ДДр; Штѣ су свѣ *с нѣсрѣнѣнѣка* рѣд^{ли}, а ни рѣјѣчи-ѣм нѣ је рѣкѣо ВК; Нѣко-ѣм нѣ-мерѣ и нѣ-трѣбѣ пѣмѣѣ, па нек-чѣнѣ *сѣ свѣјѣ* нѣвѣ штѣ-ѣм-је-вѣлѣ ДДр; Штѣ је бѣло, сѣне, *с ѣвѣцѣ*? ДДр; Штѣ-гѣѣ да бѣдѣ *с ѣвѣцѣ*, тѣ си крѣва Вуч; Штѣ бѣ, сѣне, *с шѣвѣга* ѣд^јѣла? Ков; Штѣ-сѣ-тѣ нѣправѣијо *с ѣд^јѣла*, вѣселнѣче? Ков; Бѣк те пѣтѣ штѣ је бѣло *ш-нѣгѣвије* ѣнѣ-

нака Ж; Штã-ћу-ја с *оније-йãрã*, а ја-онẽ-пãре па под-њẽну слãмар^ицу Ков; Штã чинẽ с *йãрã*, бићẽ жељни лẽба Ж; Нẽ-бõј-се-ти штã су òни учин^или с *нõлкије йãрã* Ков; Штã ўрадї „Ајдўк” с „Прїизãна”! ВК; Штã су мазгõви учин^или с *нõвије сãõнã*, па тõ је Бõгу плãкат Ков; Бõже, Бõже, да виђиш сãдẽ штã се чинї сã-свијетã и дуњãлука Ков; Штã-ћемо с-овок-сїјена? Коњ; Ёно, чўо си штã-јõј сã-сїна бї ДДр; И ёно штã-јõј сã-сїна бї, глўо бїло! ДДр; Штã је с *оишије-Србã* бїло? Вуч; Да ми је знãт штã ће са-Србã нãшије бїт Вуч; Штã бї с *накẽ цуре*, ако зã-милõга Бõга знãш? ДДр; Штã õхете с-овогã-чõека, штã рãдїте с *овẽ-сирõишињẽ*? Сол; Глẽдãм штã с-онок-чõека рãдẽ Рад. Ретке су потврде типа: Штã-тõ чинїте с *крãвõм*, Бõг вас не ўбијо? Ков; Штã рãдїш, дїјете, с *ишијем-лãнцом*? Па-тẽби ниједна рїнга нẽ-мере õстат Ков; Нẽ-знãм жїв штã-ћу с õвца-ма Ков; Штã је сã-мнõм бїло у мõм живõту, и нẽ-питãј Ков.

9. Конструкцијом *с + акузãиив* означава се место где се што (ко) налази или се што врши: Штã-тõ имã вẽзẽ што-је-тõ *ш-њїову сїрãну*? Ков; Амẽрика *ш-њїову сїрãну* и јẽби га Сл; Уже нãчинїмо, и ðнõ добро ўврнẽмо, *й-с-онў сїрãну*, *й-с-онў сїрãну* Дуг; Жїла õстаје, сãмо је мõрãш õтесãт, с *õвў* и с *õнў сїрãну* Вуч; Нãправ^или цркву ãнам с *õнў сїрãну грõбã*, а нẽ с *õвў сїрãну* Рав; Нїкад вишẽ сã-њима ў-шуму, õставили ме ў-Слãнијем бãрама, па прẽшли с *õнў сїрãну брõда*, а јã се, нẽ-знајўћ, нãптõ што-н^ијесãм у живõту Ков; Прõкопãм и с *õнў сїрãну шемẽã* Ков; Пãрјен^ица мõрã бїт шупã с *õбје сїрãне* Вуч. У расположивој грађи овај предлог је у наведеној конструкцији посведочен једино уз именицу *сїрãна*.

10. У богатом корпусу чињеница из говора источнбосанских Ера инструментал у социјативу, односно друштво, заједница у вршењу какве радње, доживљавање каквог стања, остварују се искључиво с предлогом *с(а)*: Прије се са *ћевèрима* ишло ў-рõд, нїје *ш-људима* Ков; Прије се *з-ћевèрима* ишло ў-рõд, а нẽ кõ-сãде, *ш-чõеком* Ж; Пõшãе смрти сїна ðна је пришла мени и обилазї ме *з-ћецõм* МП; Мãмо, јã-сам-сãчекала трї вõјске *з-ћецõм својõм* и *з-брайõвскõм* Вуч; И ðна бїла кõд-њијã *з-ћецõм* Рад; Нãпатијо се сã-мнõм тўј сãдехи Вр; И ðна пõшла сã-млõм, нẽ-смјела, бõлан, сãма ў-кући õстат Ж; Оће онã-муслимãнка да се пита сã-мнõм М; Сãм сам забõравијо с-кїме је ðн бїјо Бр; Кãко су ðни рõдбинẽ с-õнõ[м]-Мїлицõм, јã нẽ-знãм Вуч; Кõ-ће сãд лўде нãсул^т, нїко нї-с-кїм, ўдар^ила сиромãшт^ињã, ўдар^ила рђа у нãрод Рад; Нẽ-мере брẽж-његã, а нẽ-мере нї-ш-њїм Ков; Бїла се *ш-њїм* скõнтала да се ўзмẽ с-õишїм Ков; Јã *ш-њїм* õтадãј сãмо – здравõ зã-здравõ Ж; Нãтерсно је и ðно, нїшта *ш-њїм* не петьãј Ков; Пõћем-јã *ш-њїме* гõр ў-шталу Рад; Они су *ш-њõм* лубав^или Кш; Нẽкїдãн причала сã-њõм, нїшта ð-томẽ знãла нїје Вр; Да ми дãш лўка ноктãша, викала нẽкã. *Ш-њõм* се нẽко, бёлтим, шãлијо, а ðна мїшљела да имã лўк ноктãш МП; Тешко њẽму с *нã-кõм жẽnõм!* Па-òна је, лўди, дибидўс неукõнтљивã, *ш-њõм* се, да си драгї Бõг, нẽ-мереш нїшта споразўмит Ков; И õт^ишла је ў-менẽ пõкõјнã жена *ш-њõм* Вуч; И пõкõјнã Вїнка *ш-њõме* Мãксимова бїла Ков; Испитала се прет-кућõм *ш-њõме* Бр; Негова лопõвлука, нãпїјã лўде, а ðндã циркузã и шегу гãњã *ш-њїма* Ков; Да се јã нãгурãм да йдẽм *ш-њїма* й-јã, бõгами нẽћу Ков; И фãла је Бõгу и тõ што ми је ўзео рãнијẽ, штã-би *ш-њїма*? ГДр; *Ш-њїма* ни опрепелит нẽ-мерем, а дõбар сам й-јã кõсац Сол; Згрãбї ме зã-прса, изгўра ме тãмо, нẽ-даде ми да се пõбијем *ш-њїма* Вр; Свẽ-õн *ш-њїма* кõпõ, деврїю, прчкõ нешта Ков; Кад ðни прїваћãјў

мѣнѣ да ра̀дим *ш-њѣма*, штѣ нѣ-би њ-тебѣ? Кш; И њни су, по прил^{ци}, тѣм би́ли и *ш-њѣма* се и понапи́jali Криж; Јѣ-се-пита́к њнда́ *ш-њѣма*, шта-ћу?! ГДп; Нѣкад ви́шѣ *сѧ-њѣма* љ-шуму, ѡставили ме љ-Слѧнијем ба̀рама, па прѣшли с ѡнљ стра́ну бр̀да, а ја се, нѣ-знајљћ, наѡптѣ што-н^јјѣсам у живѣту Ков; И-прије су се њни рођака́ли, *ш-њѣма* сам во́зијо ба̀лване Ков; Ёно ти тѣмо и рођо *ш-њѣма* пи́је ли, пи́је Ков; Набави́шѣ њни мѣрѣнке, а *ш-њѣма*, ја̀ра̀не, стѣже и *ромѡи^шња* Ж; Јѧ-врѣ, разви́јаем, а њни на̀легошѣ и зѡвљ ме да́-јдѣм *ш-њѣма* љ-лѡв Вуч; Јѧ сам љ-његѧ с љѡкѡјнијем ѡѡом во́зијо ба̀лване Коњ; Во́зијо сам ба̀лване *ш-њѣговѣјем ѡѡом*, с-Нећѡм нѣколко гѡдѣна́ Коњ; Ўјутру са *Пеѣром Сѣѧанишиѡм*, са самѡр^{цѡм} љ-сијено! Вуч; Нѣ-знам штѣ, ал сла̀бо сам ти лѣтијо да́-јдѣм с љѡдѧ̀нима Ков; С љр̀вѡм ча̀шѡм, са љѡчѣл^{цѡм}, дѡбрѡм срѣћѡм! Срѣта[н]-нам почѣтак! (славска здравица) Вуч; Прва [чаша] са љѡчѣл^{цѡм}, дѡбрѡм срѣћѡм, свѣ сѧ-срѣћѡм и с на̀ѣрѣшѡм! Вуч; Нѣ-би-ти ја, ва̀кѡ стѧр, жи́вијо *ш-њѣговѡм ругѡбѡм* Ков; Жи́вијо с-ѡиѣјем-рѡдѧѣц^{ма}, помѡгошѣ му њни пѡтље кљћу на̀правит По; Не мо́гу-ја, ја-зѧсијо, ѡнљ-ја с рѡћѡм да посѣдѣм П; Ај-ти-тѣ раскрѣсти свѣ с љѡкијем свѣјѣшѡм и ѡстани жи́в ДДр; Сѧсто се сѧ-сѣно́м пѡшље тѡлкѡ гѡдѣна́ Сл; Да̀ица, да-ти-ни́си кљвѡ [свађао се] с љ̀но́м? Ков; Ру́жа пѡби́ја рѡзге сѧ-ѣ̀хери Ков; Ру́жа пѡб^{ла} рѡзге сѧ-ѣ̀хери и сѧв ѡна́ј-грѧ дѣгла на̀-розге Ков.

11. У говору источнобосанских Ера отприлике три пута је фреквентнији слободни инструментал у служби оруђника, мада нису ретке ни потрде типа: С *вѣлама* узба́цљ сламу, ра̀сѣрајљ ко̀њи, разба́цујљ Ков; З-дѡгѣјем *вѣлама* ба́цаш Вуч; Има́ ва́гача и с-ѡнѡм-ва́гачѡм свѣ пѡцијѣпа́ П; Пе́ремо су́ђе са во́дѡм Рад; Загра́диш са вр̀ликама, нѣко са вр̀ликама, нѣко са жи́цѡм, нѣко с љѣр̀њѡм Ков; Тѡ га̀рантујем з-гла́вѡм Ков; Рѣзали су до та́да свѣ с-ѡиѣјем-ру́чнијем жа́гама Вуч; Мо́ја Дра́гица з-грѡбља́ма згрѣ́ Сл; Ку́куру[з]-се сѣјо са др̀вачѡм, ко́-љ-зѡб Ков; Јѧ сам кѡвѡ с ѣксерима, ѡбично сѣдмицѡм Ков; Шѣндрљ прикѣ́ва са ѣксерима, ѡбично сѣдмицѡм Рад; Тѡ се за́мажѣ са љловачѡм Ков; Свѣ са-ѡнијем-јѣднијем јаѣшѡм љутру на Ва̀скрс ѡмрѣи се Вуч; С жу́ларѡм свѣжѣ Ков; Онљ-пѡпару пѡма́стиш пѡшље с ка́јмаком Ков; За́љевали би је с-ѣиѣјем-љла́вијем ка́менѡм Ков; За́јмили би га с ка́мѣњѡм и ѡхерали од ѡва́ца Вр; За́куѧш са квѧ́цѡм Ков; Ру́шијо сам ба̀лване с-ѡнѡм-кла́дарѡм Бр; Нѣко је прикѣ́вѡ са кли́ни-ма, кѡ је љмѡ кли́на́ Сл; Ако је тѡ љстрѣ́ано са ко́ноѣѡм, при́је ће ѡздравит Сл; О́стрѣжѣ се с ко́сѡм гѣвно и жи́то вр̀шеш Вуч; С ѡнијем крѡ́миѣром љранѣмо кр̀мад Ков; Нава́диш ѡније-крљ́шака́ и дѣвља́ка с кљ́љлачѡм Коњ; Бра́нили се са грѡ́вијем ли́сѣѡм [д]-тије-стѣни́ца Вуч; Онда́-пѣгла́ с ѡнијем-лѡ́нѡм Сл; Чѡек с-ѣѡм-лѡ́ѣѣѡм кљпи бра́шно у мјѣш^{ну} Ков; С кра́мијама, лѡ́ѣѣјама ра́дили и цѣваре ѡнѣ-гѡнили Кш; Кѡпало се с мо́ѣшѡм и кра́миѡм да се љсије Кш; Пѡма́сти с ма́сти и ка́јмаком Ков; И д^јѣте је здра́во, пра́во с но́гама свѡијем дошло Вуч; Онда́ је [даску] љзобла́ш и ма́ло је до́гнаш са ѡбли́ѡм, да би́дѣ бљ-блава спѡља, као-ѡкру́гла ДДр; Пѡгачу пѡткуѧш, па ра̀сѣраш с окла́гијѡм Ков; Јѧ се мљчим с окла́гијѡм, а Са́ња с ру́кама развљкла пѣту преко стѡла Ков; Прѡвѡ ѡнѣ-ѡкру́глиѣ на̀правиш ма́ло с окла́гијѡм и пѡљ́ѣш, ста́виш у те́всију, и ѡно ма́ло ста́нѣ, и љзва́диш на̀-столња́к, и развљчеш Сол; Ку́пиѡ-би-ја́ косѧ́ч^{цу}, ал нѣ-знам ѡнљ-л љмјет ру́кѡват *ш-њѡме* Ков; С ѡнијем га љпра́вља, ѡнијем-ћѣмом Ков; Ла́кшѣ је стѡ пљ́та поц^јѣпат с-ѡиѣјем-ба́шѡм него-с-ма́ѡм, са мла́ѣѣѣѡн^{цѡм}. Нѣко зѡвѣ ма́љ, нѣко мла́тиѣѡн^{ца} Вуч; Ра́стапали смо и ма́сти и заше́хери, а на́јприје сѧ-сѣром, са ка́јмаком, умѡчи ѡнѣ-пѡгачѣ у ка́јмак и с

зуб је појео сјноћ *с-онџм-ражљѣвуиџм* По; Чѣкѧ ил мушкѧрац ил^н-жѣна, чѣкѧ *с-вѧиѧрџм, с-вѧиѧрџм* чѣкѧ прѣт-кућџм Вуч; Ђндѧр-је-тџ прѧвљѣно *са-дрѧвима* Сл; Нѣкѧ су одуѧтајали, ал су дрѧгѧ, срѣћџм, пристизали и мѧ заврѧшисмо з-дрѧвима Вуч; Ђдок-јѧ *с косѧчиџм* тѧмо, врѧтим се Вр; Нѧћѣмо Јџвана Мѧровиѧа у јѣднџ барѧки *с-крѧвама* Ков; Пџлазник џтуда кѧцкѧ на врѧта, а мѧ га вѧм чѣкѧмо *с рѧкама* пѧнијем жѧта Ков; Побркали сѧдове *с мл^нјѣком*, кѧ ћѣца, бџлан Ков; Добро вѧди рачѧна да ти ћѣца не ѧнићѧ у кол^нбу и пџбрчѧ сѧдове *с мл^нјѣком* кѧ-мѣни што-су-нѣкидан Ж; Ти причѧј штѧ џћеш, ал Рѧјџ џдвојѧ *с џружџом*, нѣ-смије, јѧрѧне, вѧшѣ нѧкад нѧко нѧ-нѧјѧ Коњ; Ў-менѣ Драго бѧјџ з-баѧѧчџм Рад; И-јѧ-сам-с-миѧѧраљѣзом на врѧтима Ков; Ђн *с-иѧѧкавџм* стѧо на врѧтима, џће да стрѧјѣлѧ онѧј-нѧрод Ков; Јѣдан *с иѧѧкавџм* стѧде и свѣ нас постр^нјѣлѧ Ков; С *иѧѧкавџм* стѧо на врѧтима, свѣ чѧуре џт-пикавца око-врѧтѧ и пџ-соби Ков; А дѧ-ли је дџшџ *с-иѧѧшкџм*? Рад; Дџћџшѣ ѧѧстѧше ѧ-кућѧ *с-иѧѧшкѧма* Сл; Ђно, бџгами, мѧмо, вџјскѣ *сѧ-скиѧама*, кѧжѣ-мџја пџкџјнѧ мѧма, мѧјка Вуч; Глѣдџ си ѧ-тѧ на вѧширима мѧкар Кѧлавраѣ *са-онијѣм-ћемѧнеѧшима* Рад; Дџшџ чџек рѧно *с-оѧиѧјѣм-џѧнѧцима* Ков; Кџ пѧтѧ? „Нѣкѧ лѧди *с-џвѧама*” Коњ; Чѧџ си ѧ-тѧ да нѣнаоружѧн вџјник *с ѧрѧзнџм ѧџрѧциџм* и *с ѧрѧзнијѣм рѧсѧком* нѣ-ратује, да прѧзна нѣ-пуѧѧ Ков; Нѣ-бѧ мѧло кѧт-се-џн пџмѧли *с рѧсѧком иѧѧнијѣм* јѧбѧкѧ Ков; Одлѣтѣ *с кџл^нма* у рѧпачу и све-трџѧ мѧртва ДДр; Слѧвни сѧде, јѧ се нѣ-слѧжѣм *с џѧиѧјѣм* Вуч; Кад мѧсѣѧ изгрѧјѧѣ *са-зџрџм*, џн-дџћѣ кѧ-српић Вуч.

15. Конструкција *с + инсѧрумѣшѧли* долази и у значѣњу *ѧроѧише*: Јѧ сам ти, кѧ ѧмѧран, прѣспџ ѧтакм^нѧу нѧшије *с Мѧћарскџм* Ков; Мѧ, мешѧинѧ, нѧјгорѣ ѧгрѧмо *са Шѧѧбама* Ков; *Са Шѧѧбџм* се нѣ-мере на мѧрифѣтлуке, на фѧнте, ш-нѧма, јѧрѧне, вѧлѧ ѧгрѧт Ков.

16. У источнобосанском ерском говору сасвим је уобичѧјен и предлог *су*, везан практично за облик инструмента, где означава **а.** друштво, зајѣдницу у вршењу радње, у доживљѧвању каквог стаѧа, кратко речено – социјатив: Дџл сѧшџ *су-ѧѧѧм-лѧџд^нма* и џдмѧ су му дѧли сѧв ѧлѧт Пон; Мѧраће, стѧјџ нѣ-стијџ, *сѧ-ѧѣш жѣнскѧрѧ* да жѧвѧ Вуч; Кѧ[д]-ћу-јѧ *сѧ-ѧѧроје* ћѣѣ? Заг; Ђна је џстѧла *сѧ-чѣшѧверо* ћѣѣ Ков; И дџведе џн нѧ *сѧ-чѣшѧверо* ћѣѣ Вуч; Млѧда џстѧла *сѧ-ѧѣшѧверо* ћѣѣ По. **б.** ситуације у којима се, у извесном смислу, осѣћа елемент друштва: Н^нјѣси нѧкад бѧјџ *су-јѣнџм* *крѧвџм* Коњ; И жѧто нѧстављѧш око стџжијѣра и *сѧ-дѧвѧ* кѧња оврѧшеш Сл; Прѣкљѧчѣ нѧнићѣ јѣдан *сѧ-дѧвѧ ѧѧра* вџлѧвѧ Вуч; Стѧри је пџчео сѧјѧт, *сѧ-дѧвије* *крѧве* џрали Заг; Ђталѣн џдѣм на Глѧсинаѧ *сѧ-дѧвоје* *кѧњѧ*, да дџћѣрѧм нѧовџг јѣчма Рад; Гѧниџ дрѧва *сѧ-дѧвоје* *кѧњѧ* Вуч. **в.** средство помоћу којег се врши, оствѧрује радња: Кџ је *сѧ-мѧло* *зѣмлѣ* н^нјѣсу му трѧж^нли Рад; Помѧр^нла сам се *сѧ-ѧѧијѣм*, нѧсам сѧма Кш; *Сѧ-чѧм* ћеш ѧни бџлан, далѣко је Сѧрѧјво МП; *Сѧ-чѧм* су мѧзали, дџбро-е ѧрѧђено Пон; *Сѧ-чѧм* си дџшџ, свѧдијем кџлима? Вуч; *Сѧ-чѧм* су дџлаз^нли, нѣ-знѧм Вуч; Ако нѣш, ако нѣмѧш *сѧ-чѧм* дџбро подмѧзѧват и мѧтит, нѧшта џт-пџсла нѣће нѧ-бит Коњ; Ўзео шѧб^нѧу, па пѧлѧкѧ, потрџшиће је, па нѣћѧ ѧмѧт *сѧ-чѧм* вѧтру нѧлџжит Ков; Нѣ-меремо врѧјѣћ, нѣмѧмо *сѧ-чѧм*, док-се дџруѧа џвије дѧнѧ не џждр^нјѣбѧ Сол; Нѣмѧш нѧкуд *нѧ-су-чѧм*, ни џвѧѣ ни јѧњѣта Ков; Ђмѧ *сѧ-дѧвѧ* се тѧѧ, а ѧмѧ и *су чѣш^нри* нѧшѧ Рад; Ос^нјѣчеш фѧно лѣскове [виле] *сѧ-дѧвѧ* *вилѧа* и пџдапнѣш, вѧкџ заврѧтиш нѣће, нѧјбџлѣ нѧ-џгради Коњ; Бѧли су дѧвџци и четѧвџрци. Дѧвџци су *сѧ-дѧвѧ* *нѧшѧ*, четѧвџрци *су чѣшѧири* *нѧшѧ* ГДп; Бѧла дѧрѧенѧ кѧћа *сѧ-дѧвоја* врѧта

Вр; Нѣко је имō плѹ[г] крилāш сѹ-двѣје тākте Коњ; Кру̀пниг бѣјо и јѣчам, кру̀шник сѹ-двѣје врсѣе, вакō зрна ѓтуд ѣ-овдуд ДДр; Нашō је јѣдну муслѣмāнку стāрѹ су двѣје цѹре Ков; Бѣла двā млѣна сѹ-ѣри кāмена МП; Имā кāмена, бацā се сѹ-ѣри нāчина Вуч; И ѓни се крстѣ сѹ-ѣри ѣрсѣа Вуч; Имā вѣлā сѹ-ѣри ѣ-рошка Вуч; Бѣла кѹћа сѹ-ѣри сѣрāѣа, ал је бѣло ѓмалтāто, бѣле шѣвке цѣјепātѣ По; Загрāдили сѹ-ѣѣд жѣцѣ и по јѣдну жѣцу у кōс о[д]-дѣрека до дѣрека Вуч; Дѣгō се ѹстанак су ѣѣи ѣѹшāкā Ж. г. (по)бочни положај чега или радње: Прāв"ла се ужѣта, ѹсучѣ се ѹже сѹ-двā крāја ГДп; ѐтешѣ ѹчетврт, а ѓвō се сāмо сѹ-двā крāја тѣшѣ, сāмо сѹ-двā, нѣ-крајчѣ се, вам-ако-је-вѣл"кā ѓгуз"на, ѓндā је мāло ѹзмѣ, да бѓлѣ лѣгнѣ брѣвно Вуч; Брадвѣни су бѣли двѓкалемци и јѣднѓкалемци. Двѓкалемац – ѓн се ѓштрѣјо сѹ-двѣје сѣрāне, јѣднѓкалемац сāмо с јѣдну стрāну, нā-рѹку кѓй-је Вуч; Тѓ су лѣваде сѹ-двѣје стрāне рѣјекѣ М; Гѓр је нѣко нā-сѣјену, на сāмѓм врѹ и чѣкā, стѓјѣ док-тѣ ѓграбѣш. Кад ѓграбѣш, бāцѣш-му-тѓ пѓд-ноге, ѓндā мѓрāж бāр двā прѣтѣска прислѓнит сѹ-двѣје сѣрāне Ков; Тѣ ѣмāж грѓблѣ сѹ-двѣје стрāне кѹћѣ Вуч; За-кућѣ тѣсāно ѓбѣчно сѹ-двѣје стрāне Вр; Сѹ-ѣри сѣрāне је прāвѣш, а су-чѣтвртѹ стрāну је штāла Вуч; Скѓвāно је су-чѣш"ри сѣрāне Вуч.

17. Уместо посебних закључака аутор изражава наду да ће његов скромни прилог о употреби једног предлога у једном, практично бившем идиому бити у служби подстицаја истраживачима у домену дијалекатске синтаксе, вапијуће изазовне, а и даље несумњиво дефицитарне дисциплине у оквиру науке о српским народним говорима.

Цѣтирāна лѣтерāѹра

- Ивић, Милка. Значења српскохрватског инструментала и њихов развој (синтаксичко-семантичка студија). Београд: Српска академија наука и уметности, 1954.
- [Ivić, Milka. Značenja srpskohrvatskog instrumentala i njihov razvoj (sintaksičko-semantička studija). Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1954]
- Ивић, Павле. Српски дијалекти и њихова класификација. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижевна Зорана Стојановића, 2009.
- [Ivić, Pavle. Srpski dijalekti i njihova klasifikacija. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2009]
- Реметић, Слободан. „Конструкције типа *шѣа чине с ѓне ѣѣце* у говорима источне Босне”. Јужнословенски филолог XXXVII, 1981: 265–272.
- [Remetić, Slobodan. „Konstrukcija tipa *šta čine s one dece* u govorima istočne Bosne”. Južnoslovenski filolog XXXVII, 1981: 265–272]
- Реметић, Слободан. „Употреба инструментала у говору источнобосанских Ера”. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIII, 2000: 505–521.
- [Remetić, Slobodan. „Upotreba instrumentala u govoru istočnobosanskih Era”. Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XLIII, 2000: 505–521]
- Реметић, Слободан. „О двема синтаксичким контаминацијама на источнобосанском терену”. Браничево: часопис за књижевност, језик и културу 50/3–4, 2004: 307–310.
- [Remetić, Slobodan. „O dvema sintaksičkim kontaminacijama na istočnobosanskom terenu”. Braničevo: časopis za književnost, jezik i kulturu 50/3–4, 2004: 307–310]
- Реметић, Слободан. „О посесивној конструкцији *у+гениѣив* личне заменице на исто-

- чнобосанском терену”. Јужнословенски филолог LXIV, 2008: 391–400.
- [Remetić, Slobodan. „O posesivnoj konstrukciji *u+genitiv* lične zamenice na istočnobosanskom terenu”. Južnoslovenski filolog LXIX, 2008: 391–400]
- Реметић, Слободан. „Босански српски говори у свјетлу дијалекатске интерференције (лингвистички и социolingвистички аспект)”. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику LII/1, 2009: 149–178.
- [Remetić, Slobodan. „Bosanski srpski govori u svjetlu djialekatske interferencije (lingvistički i sociolingvistički aspekt)”. Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku LII/1, 2009: 149–178]
- Реметић, Слободан. „О употреби предлога *о* у говору источнобосанских Ера” [У:] Ј. Bratulić, G. Čupković, J. Galić (ur.) *Dijalekti, jezična povijest i tradicija: zbornik u čast Josipu Lisicu*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska, Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2020, 611–622.
- [Remetić, Slobodan. „O upotrebi predloga *o* u govoru istočnobosanskih Era”. [U:] J. Bratulić, G. Čupković, J. Galić (ur.) *Dijalekti, jezična povijest i tradicija: zbornik u čast Josipu Lisicu*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska, Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2020, 611–622]
- Реметић, Слободан. „О употреби предлога *ѿо* у говору источнобосанских Ера”. Прилози XLVI/1, 2021: 107–116.
- [Remetić, Slobodan. „O upotrebi predloga *po* u govoru istočnobosanskih Era”. Prilozi XLVI/1, 2021: 107–116]
- Симић, Милорад. „Говор села Обади у босанском Подрињу”. Српски дијалектолошки зборник XXIV, 1978: 1–124.
- [Simić, Milorad. „Govor sela Obadi u bosanskom Podrinju”. Srpski dijalektološki zbornik XXIV, 1978: 1–124]
- Симић, Зоран. Синтакса падежа у говору романијског платоа: метафоризација простора. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018.
- [Simić, Zoran. *Sintaksa padeža u govoru romanijskog platoa: metaforizacija prostora*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 2018]
- Тополињска, Зузана. „Дали предлозите претставуваат посебна зборовна група (*pars orationis*)?”. Јужнословенски филолог LXXVI/2, 2020: 9–14.
- [Topolinjska, Zuzana. „Dali predlozite pretstavuvaat posebna zborovna grupa (*par orations*)?”. Južnoslovenski filolog LXXVI/2, 2020: 9–14]
- Halilović, Senahid. „Bosanskohercegovački govori”. [U:] S. Monneslad (ur.) *Jezik u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo – Oslo: Institut za jezik u Sarajevu, Institut za istočnoevropske i orijentalne studije, 2005, 15–61.
- Лексикографски извор
- РСМ – Речник српскохрватског књижевног језика. Том V. Нови Сад: Матица српска, 1973.
- [RMS – Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika. Tom V. Novi Sad: Matica srpska, 1973]

Слободан Н. Реметић

К ВОПРОСУ ОБ УПОТРЕБЛЕНИИ ПРЕДЛОГОВ *с*, *са* И *су* В ГОВОРЕ ВОСТОЧНОБОСНИЙСКИХ ЭРОВ

Резюме

В статье рассматривается употребление предлогов *с*, *са* и *су* в говоре восточнобоснийских эров, жителей области, ограниченной реками Дриньяча, Биошница и Кривая и склонами гор Конюх и Романия. Предлог *с/са* употребляется в конструкциях с родительным, творительным и винительным падежами. В родительном падеже, помимо конструкций, характерных для родственных штокавских говоров и даже литературного языка (*Има-л њкога с-нашига краја?*; *Она се подне сущит с клице Коњ*; *Са стране се двѣри кошинца турају, не озгора* и сл.), привлекает внимание конструкция, возникшая скорее всего путем контаминации конструкций *од*+родительный и *с(а)*+творительный (*Никад није сазно шид је било ш-његā*; *Шид би с вас чидав дан?*; *Шид биде са-свѣгā друга народа нег-биде* и *са-нас* и сл.). Когда речь заходит о творительном падеже, социативное значение реализуется исключительно с предлогом (*Пдѣм-ја ш-њиме др њ-шиалу*; *Они су ш-њом љубавли* и сл.), в то время как орудие, с помощью которого осуществляется действие, чаще обозначается свободным творительным, хотя нередко встречаются выражения типа *Има вагача* и *с-онѣм-вагачѣм свѣ поцјенā*; *Перемо суђе са водѣм* и т.п. В говоре восточнобоснийских эров нередко употребляется предлог *су* (*Она је остала сѣ-четверо њеце*; *Сидри је почео сјат, сѣ-двје краве дрли*; *Ти имаж грѣље сѣ-двје сиране куће* и сл.).

Ключевые слова: восточнобоснийские эры, конструкция с родительным, конструкция с винительным, конструкция с творительным, контаминация конструкций *с(а)* + творительный и *од* + родительный, предлог *су*.

Област источнобосанских Ера
Карта

Област источнобосанских Ера

